

СТАНОВИЩЕ
НА ПРОФ. ДИН КАЗИМИР ПОПКОНСТАНТИНОВ
ЗА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ НА ГЛ. АС. Д-Р ГЕОРГИ НИКОЛОВ НИКОЛОВ
ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА НАУЧНОТО ЗВАНИЕ “ДОЦЕНТ” ПО ИСТОРИЯ И
АРХЕОЛОГИЯ (СРЕДНОВЕКОВНА БЪЛГАРСКА ИСТОРИЯ)
В СУ”СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

Гл. ас. д-р **Георги Николов** е единствен кандидат по обявения конкурс от СУ „Св. Климент Охридски” за нуждите на Исторически факултет.

Гл. ас. д-р **Георги Николов** е утвърден специалист в областта на средновековната българска история. Научните му интереси предимно са в областта на средновековната история и култура, видно от публикациите и докторската му дисертация на тема “Централизъм и регионализъм в ранносредновековна България (VII-XI в.)”. Предложеният от **гл. ас. д-р Георги Николов** списък на публикациите включва достатъчно научни публикации (2 монографии; 40 статии и студии; 25 рецензии и отзиви), които тясно са свързани с обявения конкурс. Не могат да бъдат пропуснати научно-популярните статии и рецензии, които дават възможност да се проследи популяризирането на откритията направени от самия проучвател.

В публикациите на **гл. ас. д-р Георги Николов** се очертават няколко проблемни кръга. Първият от тях най-общо може да се определи като изследване на селищната система през средновековната епоха. **Гл. ас. д-р Георги Николов** не се задоволява само с описание на нумизматичен и сфрагистичен материал, на жилища, археологически материали, а прави вертикален и хоризонтален разрез на селищната структура, икономическото състояние на селището (селищата) на база производствени съоръжения, занаяти, земеделие – като се съобразява с физико-географските особености, които са една от предпоставката за усвояването и установяването на съответното население в една или друга зона. Той прилага традиционната методика на историческото изследване, основана на анализа на изворите. Тя позволява този подход, тъй като подпомага изясняването на редица страни и от палеогеографията на историческата епоха. На базата на проучените жилища и некропола на съответното селище той прави опит за демографска

реконструкция. Това най-добре проличава в редица статии и в книгата "Самостоятелни и полусамостоятелни владения във възобновеното Българско царство (края на XII – средата на XIII в.) С., 2011.

Вторият кръг. Важен етап в изследванията и научните интереси на **гл. ас. д-р Георги Николов** е участието му в експедиции, проучващи редица крепости и храмова архитектура (в археологически разкопки на Кабиле, Кокалянски Урвич, Велики Преслав и Плиска), което оказва влияние в неговите изследвания (№ 2, с. 191-207). Въз основа на резултатите от археологическите проучвания през последните години той коригира досегашните представи за някои от средновековните български градове. Като пример мога да посоча Велики Преслав, център на „Петрова земя (toũ Pétrou xōra). През XII-XIV в. градът преживява най-голямото си развитие и се превръща в един от значимите средновековни центрове. С основание **гл. ас. д-р Георги Николов** потвърждава локализираното от акад. В. Гюзелев първо средище на въздигнатия патриарх през 927 г. български църковен глава (Велики Преслав), за което подсказва и надписът от Троица, Шуменско. Към това ще добавя и основателните му изводи относно преустройването и използването на т. нар. „западен дворец“ в Преслав като жилище (дворец) на Петър.

Направена е вярна констатация, че макар съществуващите преди това византийски крепости да са били изоставени, старата пътна система е продължила да се използва. Пряко свързани с информацията, констатациите и предположенията, свързани с проучванията отразени в редица студии, статии, в които въз основа на анализа на стратиграфските наблюдения и датиранията с монети, оловни печати строителни хоризонти се очертават три основни етапа в развитието на селищната мрежа в изследванията **гл. ас. д-р Георги Николов**.

Изключителен интерес предизвикват проучванията му на апанажните владения и сепаратизъм в Българския североизток. Приложеният интердисциплинен подход му дава основание да локализира няколко многослойни селища, крепости, които илюстрират устройството на отбранителната система тясно свързана с пътно-комуникативната система. Така тези нови идеи имат еднакво значение за историци, археолози, демографи и стават източник на нова информация, поставят начало на преосмисляне на редица въпроси от

историята на този район в периода от V-VI в. до XII-XIV в. Както отбелязва **гл. ас. д-р Георги Николов** направен е опит да се обясни съществуването на тези владения с комплекс от фактори: кризата във Византийската империя, намесата на централната власт в България (особено при цар Асен I - Белгун и цар Калоян), ролята на личността на сепаратистите, географската среда, действията на околните външнополитически сили (Латинската Цариградска империя, Епирското деспотство-империя и Сърбия).

Интересите на **гл. ас. д-р Георги Николов** са и в областта на интеграцията на българската етническа общност на Балканите от края на XII до края XIV в. В няколко статии, въз основа на писмените извори и сфрагистичния материал, епиграфски паметници са засвидетелствани титли на българския владетел и е проследена настъпилата през XIII-XIV в. промяна на българската идея за завладяване на византийската столица Цариград.

Добро впечатление прави и анализирането на въпроса за християнизирването и църковната организация не само от Първото българско царство, процеси, които не са убягнали от вниманието му. Изрично бих искал да подчертая умението му убедително да конструира свои постановки и тези, което при относително ограничената и понякога едностранчива информация за епохата, изисква използването и съчетаването на разнообразни данни от различни информационни източници. Той се отнася уважително и едновременно критично към всички мнения, не натрапва грубо своето мнение, липсва онази дразнеща категоричност, толерантен е в дискусиите.

Трети кръг. Тук е анализирана идеята за интеграция на българската етническа общност на Балканите от края на XII до края XIV в. Демографските показатели, извлечени от писмените извори, некрополите показват един обикновено пренебрегван факт – влиянието на определена политическа и стопанска конюнктура върху всеки конкретен район – град, неговата околност. В това отношение дали има материали с определящ елемент за етническата картина в даден район е въпрос също не по-малко спорен! По-скоро споровете по тези въпроси вероятно са вторични. По-същественият принос е убедителното доказване на дългия живот на жилищната, отчасти и на керамичната традиция, но не само в традиционния смисъл на термина.

Ще добавя, че много добро впечатление прави ползването на съвременните тенденции при ползването на археологически материал, епиграфски паметници, което дава възможност за създаване на информационна база данни за компютърна обработка. Така с поредната си монография и статиите **гл. ас. д-р Георги Николов** отговаря на една необходимост в нашата историческа и археологическа наука. Тя представя в тематично отношение, цялостен и завършен вид, неговите дългогодишни проучвания върху проблемите и съвременното състояние на изследванията в един ключов материал от Второто българско царство – «Самостоятелни и полусамостоятелни владения във възобновеното Българско царство (края на XII-средата на на XIII в.)». Изследването е направено на основата на интердисциплинарния метод, според който използването на данни от различни дисциплини трябва да става, само ако достигнатите изводи в отделните науки почиват на собствени материали и методика на изследване, без да са повлияни от резултатите, получени със средства на други науки. И в това си изследване **гл. ас. д-р Георги Николов** за сетен път ни убеждава в много доброто познаване на нашата и чуждестранна литература посветена на паметниците от този период.

Редица негови изследвания обогатяват фактологическата база, въвеждат в научно обръщение нов материал, нови идеи, отнасящи се и за известни паметници, но с един необремен поглед, които ще го подпомогнат в ползотворната му работа като изследовател и университетски преподавател.

Не на последно място още веднъж ще трябва да отбележа и още една страна от научните търсения на колегата **д-р Георги Николов** – популяризаторските изяви, чрез които прави достойни изследванията на редица автори; изготвянето и публикуването на учебници и учебни помагала; научно-популярни статии и др.

Оценявайки високо приносните елементи в представените научни трудове – книги, студии и статии на **гл. ас. д-р Георги Николов Николов**, **ПРЕПОРЪЧВАМ НА ЧЛЕНОВЕТЕ НА ПОЧИТАЕМОТО НАУЧНО ЖУРИ ДА МУ ПРИСЪДЯТ НАУЧНОТО ЗВАНИЕ “ДОЦЕНТ” ПО ИСТОРИЯ И АРХЕОЛОГИЯ ЗА НУЖДИТЕ НА СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”**.

Велико Търново

13.10. 2011 г.

Проф. дин Казимир Попконстантинов